

ბადრი გერბაია
ბათუმის საფინანსო-საბანკო
ინსტიტუტის მასწავლებელი

სოფლის მეურნეობის მართვის ეფექტიანობის ამაღლება ინოვაციური პოლიტიკის ფორმირების პირობებში

ინ
ფ
ო
რ
მ
ი
კ
უ
რ
ი
ა
ნ
ა
ს
ტ
რ
ი
ა
ს
ტ
რ
ი
ა
ს
ტ
რ
ი
ა

საქართველოს სოფლის მეურნეობაში საბაზრო ურთიერთობათა ჩამოყალიბების თხუთმეტწლიან პერიოდს თან სდევდა დარგის დასქარბული როგორც ეკონომიკური, ისე იურიდიული და ორგანიზაციული თვალსაზრისით. აგრარული ეკონომიკის აქტიური სახელმწიფო რეგულირების სფეროდან გასვლამ, სოფლის საქონელმწარმოებლებისათვის გასაწევი მხარდაჭერის მექანიზმების დარგის მიმღე ფინანსური მდგომარეობისა და სოფლად რთული სოციალური სიტუაციის შექმნა გამოიწვია.

თანამედროვე პირობებში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სოფლის მეურნეობის მართვის თანამედროვე სისტემის გამოყენებას, მეცნიერების უახლესი რეკომენდაციების საფუძველზე და მართვის კონკრეტული პირობების გათვალისწინებით.

ქვეყნის აგრარულ სექტორში საინოვაციო – საინვესტიციო მენეჯმენტის ფორმირებასთან დაკავშირებული მართვის პრობლემების გადაწყვეტა ერთ-ერთი მეურნეობის უმნიშვნელოვანეს ამოცანას წარმოადგენს. ინოვაციური პროცესები, რომლებიც თავისთავად ინოვაციურ ცვლილებათა მომზადებასა და

განხორციელებას წარმოადგენს, ურთიერთკავშირში მყოფი ფაზებისაგან ემდებებიან, რომლებიც ერთიან კომპლექსს ქმნიან ეკონომიკური განვითარებისათვის.

წარმოებაში სამეცნიერო მიღწევებისა და მოწინავე გამოცდილების დანერგვის მრავალი მეთოდი და მიმართულება არსებობს. საბაზრო მიმართულებას უმაღლეს სასწავლებლებში სპეციალისტ-ხელმძღვანელი კადრებისა და მასობრივ პროფესიათა მუშაკების მომზადება წარმოადგენს.

სიახლეთა დანერგვა – სამეცნიერო – ტექნიკური მოღვაწეობის მნიშვნელოვანი ნაწილია ნებისმიერ დარგში, განსაკუთრებით კი აგრარულ სექტორში. საბაზრო ურთიერთობები თავისთავად მოითხოვს დანერგვის სფეროს არსებით განვითარებას, რომელიც დამაკავშირებელ რგოლს წარმოადგენს მეცნიერებასა და წარმოებას შორის.

ინოვაციური პოლიტიკის შედეგად, აგრარულ სექტორში სამეცნიერო მიღწევათა საფუძველზე წარმოების არსებითი მოდერნიზაცია მიმდინარეობს, ეს პროცესი კი ობიექტურია და მუდმივი. ინოვაციური პროცესის ობიექტური ხასიათი იმით ვლინდება, რომ ნორმალურ პირობებში შეუძლებელია მისი შეჩერება. ამასთან, სრულყოფილად უნდა გამოიკვეთოს სახელმწიფოს ინოვაციური პოლიტიკა, რომელიც წარმოების ინტენსიფიკაციითა და ინდუსტრიალიზაციით, მისი ეკონომიკური ეფექტიანობის ამაღლებითა და ინტერესებულად.

წარმოების რეფორმირებამ, შოკურმა თერაპიამ საფინანსო-ეკონომიკურ სფეროში, პოლიტიკურმა არასტაბილურობამ, საწარმოთა დაშლის საფრთხემ ყველა დონის მუშაკში შეარყია მომავლის რწმენა, რამაც, ბუნებრივია, წინააღმდეგობა შექმნა გეგმაზომიერ ინოვაციურ მოღვაწეობას.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ინოვაციური აქტიურობის დაცემის ეკონომიკური მიზნებიც. სასოფლო – სამეურნეო საქონლის მწარმოებლები, რომლებიც ადრე არ გამოირჩეოდნენ სიახლეების მიმართ მაღალი აქტიურობით, არც ახალ პირობებში არიან დაინტერესებულნი წარმოების გადარჩენის, და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის პრობლემებით.

არანაკლებ მნიშვნელოვანია ინოვაციური აქტიურობის დაცემის ეკონომიკური მიზნებიც. სასოფლო – სამეურნეო საქონლის მწარმოებლები, რომლებიც ადრე არ გამოირჩეოდნენ სიახლეების მიმართ მაღალი აქტიურობით, არც ახალ პირობებში არიან დაინტერესებულნი წარმოების გადარჩენის, და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის პრობლემებით.

ისტორიული გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ მართვის სისტემის განვითარების ევოლუცია, თანამედროვე გაგებით, ხელისუფლებისა და მისი სტრუქტურების ფუნქციონალური მოწესრიგებით იწყებოდა. ათწლეულების განმავლობაში შრომის დანაწილების, სპეციალიზაციის გაღრმავების, სამეცნიერო – ტექნიკური პროგრესის განვითარების მიხედვით მართვის სისტემა რთულ ფორმებს იძენდა, ცალკევედ ბოდა იერარქიულად ორგანიზებულ სისტემებად, რომელთა გარეშე შეუძლებელი იქნებოდა მსხვილი სპეციალიზებული საწარმოს, სოფლის მეურნეობის პროდუქციის გადამუშავებისა და რეალიზაციის ფუნქციონირების ეფექტიანობა.¹

პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ სოფლის მეურნეობის საწარმოებისა და ეკონომიკის სხვა დარგების მაღალეფექტიანად ფუნქციონირება მხოლოდ მართვისადმი სამეცნიერო მიდგომის პირობებშია შესაძლებელი. მართვის საფუძვლები მთლიანად თეორიას, მეთოდოლოგიას და კონკრეტულ ცოდნას მართვის სისტემის ურთიერთდაკავშირებული ელემენტების შესახებ – მართვის პრინციპებს, მიზნებს, ამოცანებს, ფუნქციებს, ინფორმაციას, სტრუქტურას, კადრებს, პროცესებს, მეთოდებს, ტექნოლოგიას და ტექნიკურ საშუალებებს.

მართვის სისტემა ზემოთ მითითებული ელემენტების კონკრეტულ ერთობლიობას წარმოადგენს, რომლებიც ერთმანეთთან თვისობრივად და რაოდენობრივ ურთიერთკავშირში იმყოფებიან და გარკვეულ მოთიანობასა და ერთიანობას ქმნიან.

სოფლის მეურნეობის მართვა ურთულეს სისტემებს განეკუთვნება. მისი წარმატებული ფორმირება, ფუნქციონირება და განვითარება ვერ განხორციელდება როგორც სისტემური მიდგომის საერთო წესების დაცვის გარეშე, ისე მართვის სისტემაში დასახული სტრატეგიული, ტაქტიკური და ოპერატიული მიზნების რაციონალურად მიღწევის უზრუნველყოფი პრინციპების დაცვის გარეშე. ამასთან, მ-

მართველობითი მოღვაწეობა მიზანმიმართულია და გარკვეული საწარმოო შედეგების მიღწევისკენაა მოწოდებული.

ხელმძღვანელობის ამოცანას სოფლის მეურნეობის მართვის თანამედროვე ობიექტებზე, მისი ფუნქციების სტრატეგიულ და ტაქტიკურ (ოპერატიულ) დონეებზე, მათი სწორად გადახაწვლა წარმოადგენს. სტრატეგიულ დონეზე ხდება რეაქციის გამომუშავება გარე სამყაროში მიმდინარე გლობალურ ცვლილებებზე, მიმდინარეობს ობიექტის მოღვაწეობის მიზნის კორექტირება შესასრულებელი ამოცანის შესაბამისად, შეირჩევა კორპორაციული სტრატეგია, მზადდება სისტემა, სტრუქტურა და მართვის კულტურა სტრატეგიის რეალიზებისათვის. სტრატეგიაში შედის მიზნობრივ მითითებათა კრებული აგრარული სექტორის დარგების საწარმოთა ინოვაციისათვის. ამასთან, ხდება მართვის სუბიექტის ადაპტაცია საბაზრო და ინოვაციური დიფერენციაციის ცვლილებებთან, ყალიბდება მიზნობრივი მითითებები შესაბამისი ფუნქციებისათვის, მათ ფარგლებში ხდება სამეურნეო ოპერაციათა დაწვრილებითი გეგმის შედგენა, საწარმოს დარგობრივ ქვედანაყოფებთან მიმართებაში.

კოლექტივის წარმატებული საქმიანობა დიდად არის დამოკიდებული ხელმძღვანელებისა და სპეციალისტების კვალიფიკაციაზე, პატიოსნებასა და ორგანიზატორულ უნარზე. ამიტომ კადრების სწორი შერჩევისა და განაწილების პრინციპი მმართველი ორგანოების ყურადღების ცენტრში უნდა იყოს და ორაგანულად შეთავსებული მართვის ორგანიზების სხვა პრინციპებთანაც. მათ შორის განსაკუთრებული მნიშვნელობისა:

– სამართლებრივ გარანტირებულობას, კანონიერების დაცვას სოფლის მეურნეობის მართვაში;

– სოფლის მეურნეობის განვითარების სახელმწიფოებრივ რეგულირებას, შესაბამისი საკანონმდებლო და სამართლებრივი აქტების, მიზ-

¹ Куликов И. А. Управление сельским хозяйством в условиях формирования инновационного менеджмента. М. 2004

ნობრივი პროგრამების საფუძველზე;

– ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების აღრიცხვასა და შესაბამისობას გადაწყვეტილებებში. რომლებიც სოფლის მეურნეობის მწარმოებლებისა და მომხმარებლების ინტერესების დაცვას უზრუნველყოფენ.

მართვის აღნიშნული პრინციპები ძირითადად მართვის სისტემებსა და ქვესისტემებს ახასიათებთ. ამასთანავე, სასოფლო-სამეურნეო საწარმოს მართვის საორგანიზაციო სტრუქტურა შესაძლებელია ეფექტიანად ვითარდებოდეს სამეურნეო-ეკონომიკური მართვის სპეციფიკური პრინციპების დაცვის გათვალისწინებით:

– კერძო მესაკუთრის, ფირმის, სოფლის მეურნეობის საწარმოების (გაერთიანებების) კოლექტივების ინტერესების პრიორიტეტებს;

– საწარმოთა თანასწორობას საბაზრო ურთიერთობათა სფეროებსა და პარტნიორულ ურთიერთობებში;

– კვალიფიციური ხელმძღვანელი კადრების არსებობას;

სოფლის მეურნეობის მართვის პროცესში დაცული უნდა იქნეს სამეცნიერო და სისტემუ-

რი მიდგომების აღიარებული პრინციპები.

სამმართველო მოღვაწეობის კანონმდებლობის, პრინციპების, მეთოდების ცოდნა ადამიანების ერთობლივი მოღვაწეობისა და გადაწყვეტილებების გარკვეული მიზნების მისაღწევად გამოყენების საშუალებას იძლევა. ამასთან, ეფექტიანი მართვისათვის მხოლოდ თეორიის ცოდნა არ არის საკმარისი. ამიტომაც თეორიასთან ერთად აუცილებელია პრაქტიკული გამოცდილებაც.

აქედან გამომდინარე, სოფლის მეურნეობის მართვის სრულყოფა მართვის არსებული სისტემის მეცნიერულად დასაბუთებული გაუმჯობესების (ხარისხის ამაღლების) გეგმაზომიერ პროცესს წარმოადგენს, მართვის თეორიის საერთო პრინციპების გათვალისწინებით, სისტემური, მიზნობრივი და და სხვა მეთოდოლოგიური მიდგომების დაცვით, სოფლის მეურნეობის ეფექტიანი ფუნქციონირებისა და შემდგომი განვითარების ობიექტური მოთხოვნებიდან გამომდინარე.